

Förhållandet mellan de inre och yttre uttrycken för makt inom en organisation kan man se i den offentliga byråkratin, professionella sammanslutningar, organiserad sport och organiserad brottslighet. Det finns ingenting som så försvagar den yttre makten i ett offentligt organ - i Förenta staterna exempelvis Pentagon eller utrikesdepartementet - som att någon odisciplinerat ger uttryck för interna skiljaktigheter. Därav den ständiga kampen för att undertrycka sådana skiljaktiga meningar. Det finns ingenting som så undergräver läkarnas makt över sina patienter som en läkares olägligt uttalade kritik av en annans inkompetens. Därav den yrkeskodex som undviker sådan kritik. Återigen ser vi de interna förhållningsregler som skyddar det yttre utövandet av makt. Lagarbetet, en totalt betingad underkastelse under organisationens makt, är huvudprincipen för framgång inom den organiserade sporten.⁴ Och fallet är detsamma med den organiserade brottsligheten. Inget kriminellt gäng kan tolerera att någon av dess medlemmar öppet eller i det fördolda samarbetar med polisen. Som man kan tänka sig framkallar varje sådan brist i intern disciplin - i att acceptera organisationens syften - en kraftig, vanligen dödlig, tvingande reak-

⁴ En intressant och även avslöjande bild av maktens källor och verktyg får man i lagsporten - exempelvis fotbollen. Det ligger implicit i diskussionen kring sporten att alla källor *och* instrument här tillämpas, och man accepterar att framgången beror av hur effektivt de används. Källorna är personliga egenskaper (lagledarens och de mer spektakulära eller effektiva spelarnas); egendom (det krävs resurserna i mer än en by för att underhålla ett mer framstående lag); och mest av allt den ytterst sofistikerade organisation som innefattar spelarna och lagledarna. Verktynen för utövning är dels hotet om tvingande förebråelser från lagkamrater, lagledare och samhälle; dels betalningen eller den kompensatoriska makten, en fråga inför vilken spelarna står långt ifrån likgiltiga; dels och framför allt den högt utvecklade inlärning eller betingning som är uppenbar i lagets vilja att vinna. Det lag som starkast lyckas kombinera alla dessa maktens element kommer att vinna; det kommer att förskaffa sig motståndarlagets underkastelse. Och som det är i sporten, så är det också i livet.

Även om man generellt måste anta att symmetri föreligger när det gäller maktens hävdande och dess gensvar, är den inte oundviklig. Historien ger slående exempel på oppositionell eller motverkande makt som för sin verkan har berott av sin asymmetri.

Sådan asymmetri kan man lägga märke till i den konflikt mellan religiös och världslig makt som diskuteras i kapitel X. Den världsliga makten under den tidiga kristna eran vilade på personliga egenskaper och tillgrep utan vidare tvingande åtgärder vid sitt utövande. Den religiösa makt som den ofta ställdes inför hade i icke obetydlig grad sin källa i personliga egenskaper och i egendom men till övervägande del i organisation. Ur denna organisation kom den övertygelse, den samhälleliga betingning, som alltid har varit ett verkningsfullt instrument för att driva igenom dess vilja.

På senare tid är de mest iögonenfallande exemplen på asymmetri vid utövandet av motverkande makt när Mohandas K (Mahatma) Gandhi stred mot den brittiska auktoriteten i Indien, och när hans lärjunge Martin Luther King Jr satte sig upp emot rasdiskriminering i Förenta staterna. Storbritanniens makt i Indien härrörde från de omsorgsfullt uppbyggda bilderna av vicekungen och konungakejsaren eller drottningkejsarinnan, rajans på liknande sätt noga uppbyggda inkomstresurser (det vill säga egendom), och den superba organisationen av den indiska civila och militära administrationen. Den kompensatoriska belöningen för dem som satt vid makten, eller som accepterade den samhälleliga betingning som hävdade nyttan av den brittiska regimen, var inte oväsentlig. Men det främsta verktyget var hotet om eller verkställelsen av bestraffande tvång av militär och polis.

Mot de här uppräknade elementen i den brittiska regimen ställde Gandhi sin kraftfulla personlighet och en betydande organisation, och av bådadera kom samhällelig betingning